

den autentiska

Fritänkaren

Nr. 87 Maj 2000

Åttonde årgångens nummer 6.

Innehåll :

Musikalisk eskatologi	2
Shakespearedebatten, del 24 : försök till tillfällig summering	4
Film : Bl. a. "Love's Labour's Lost", "Sleepy Hollow" och "The Cup"	5
Årets Valborgsbetraktelse	7
Europa :	8
Tokresan, del 1	8
Magsårsflykten, del 12	9
Kerstin Bonaccorsi in memoriam	11
Konvalescensresan, del 7 : Doktor Sandys föreläsning	12
Ahasverus minnen, del 2 : Julianus Avfallingen	13
Kalender, maj 2000	16
Indien & Tibet :	16
Nya vägar i Indien, del 16	16
Den omöjliga resan till Leh, del 11	17
Tibetnyheter	20

Fritänkaren är en alternativ oberoende kulturtidskrift för mest litteratur, musik och film men ägnar sig även gärna åt religion, politik och resor i avsikten att pejla de stora djupens underströmmar i världen och hålla koll på dem som ett slags spirituell världsbarometer. Den beräknas utkomma med minst 10 nummer årligen på svenska samt några på engelska, (som återger den svenska upplagens viktigaste artiklar i översättning.)

Den är inte avhängig någon religiös eller politisk förening eller organisation.

Den har inga andra inkomster än sina prenumeranter.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Postgiro : 621 39 94 - 4 ("Fritänkaren", C. Lanciai)

Årsprenumeration: 200 kr (även i Danmark och Norge; i Finland: 150 mk)

Tvåårsprenumeration : 300 kr

Redaktionsslut för detta nummer : 3.5.2000

Copyright © C. Lanciai med medarbetare

Letnany 91

Fritänkaren finns numera på Internet. Klicka på *Fritänkaren*.

Musikalisk eskatologi.

I sin mycket intressanta bok *"Musikens hemliga makt"* bygger författaren David Tame i mångt och mycket vidare på tonsättaren och musikfilosofen Cyril Scotts forskningar och teorier. Men medan Cyril Scott metodiskt går igenom hela den klassiska musikhistorien koncentrerar sig David Tame mera på musiken som fenomen och framför allt dess avarter.

Han tangerar dock några kompositörer. Han hyllar framför allt Bach, som ju alla gör, och hävdar att Bach till och med när han skrev rent sekulär musik bara kunde göra den genomgående spirituellt. Som motsats framhåller han i första rummet Modest Musorgskij (som råkar vara född på samma dag som Bach) som den första som styr musiken i materialistisk-teknisk riktning: Musorgskij vill i musiken skildra realismen i all dess nakna oandlighet och även dess fulaste sidor. I samma spår menar han att Debussy, Stravinskij, Schönberg och de flesta modernister följde men inte Sibelius, Rachmaninov och Ralph Vaughan Williams.

Ett särskilt kapitel ägnar han åt Tjajkovskij, vars påstådda homosexualitet han tvärsäkert framhåller som faktum. Det kan man inte göra utan bevis. Man vet inte namnet på en enda person som Tjajkovskij skulle ha varit homosexuell med, (det krävs två personer för ett påvisbart homosexuellt samlag,) och Tjajkovskij dog hellre än att erkänna någon sådan läggning själv. Det som han kallade "Ödet" eller "XXX" kan ha varit vad mystisk företeelse som helst. Däremot har David Tame helt rätt i att Tjajkovskij drunknade i träsket av sin egen överemotionalism och sentimentalitet. Hans analys av den sjätte symfonin är helt korrekt medan analyserna av den fjärde och femte inte är det - i den femte besegras faktiskt "Ödet".

Hans provkarta över den moderna musiken är praktfull. Premiären på Stravinskij's "Våroffer" har gått till historien. Publiken blev galen. Föremål haglade över orkestern som vid en misslyckad fotbollsmatch med proffsiga huliganer på läktaren, naturligtvis uppstod slagsmål, och lagom till finalen kom kravallpoliserna och upplöste det allmänna handgemänget, medan kompositören lyckades fly genom en fönsterglugg bakom scenen. Aldrig förr hade en balett vållat upplöpp.

Fastän Stravinskij blev berömd och framgångsrik förblev han fattig. Han synes ha levat mest på whisky. Inför ett konsertframförande i Moskva förberedde han sig med tio portioner opium och två sejdlar whisky. Under konserten började han känna sig sjuk. En doktor tog hans puls och förbjöd honom att fortsätta. Då blev kompositören rasande och självmedicinerade sig med några kraftiga omgångar konjak och kaffe, varefter han fullföljde konserten. Författaren jämför Stravinskij's levnadsstil med the Rolling Stones under dessas orgieartade rockturnéer.

Han tar fram John Cage som exempel på modern musik, den förste som komponerade elektronisk musik, som införde bruket av musik utan instrument och utan musiker, och vars enda icke missljudande komposition heter "4 minuter och 33 sekunder". Detta svårkomponerade verk består i att musikerna tar plats på podiet, tar upp sina instrument som för att spela på dem - och förblir orörliga i 4 minuter och 33 sekunder. Inte ett ljud hörs så länge verket pågår. John Cages avsikt med detta musikaliska mästerverk lär ha varit, att han ville lära oss lyssna till tystnaden.

När han föreläste för Julliardskolan 1952 var hans budskap till musikstudenterna följande (med långa konstpauser):

"Jag har ingenting att säga - och därför säger jag det - och det är poesi för mig - samtidens musik förändrar sig - men eftersom allting förändras - kunde vi helt enkelt ta oss ett glas vatten - att ha som ett mästerverk - du behöver tillräckligt med tid på dig när du ingenting har att säga."

Medan han ständigt "komponerade" mer och mer hävdade han bestämt att han blev mindre och mindre intresserad av musik, bara för att uppmuntra publiken.

En annan modern och prisbelönad kompositör var Karlheinz Stockhausen. Ett av hans seriösare verk var "Sirius" vars mening var att materialisera de kosmiska impulser som emanerade från Sirius och dess kosmiska varelser. Själv hävdade han bestämt att han kommit ner till jorden från en civilisation på den självlysande hundstjärnan. Esoteriker fann detta mycket tänkvårt medan en del kritiker tyckte att det i så fall var dags att skicka hem honom till Sirius igen.

Fanns det då inga andra bättre modernister? Jo, det fanns den mycket seriöse Paul Hindemith, som verkligen kunde komponera, alla seriösa modernisters lärofader. Han råkade alltid då och då ut för det ödet, när han gav konsert, att träblåsarna eller bleckblåsarna kom fram till slutet av musiken medan stråkarna ännu hade 10-20-30 takter kvar, utan att någon i orkestern eller dirigenten (kompositören) själv hade märkt hur och var orkestern kommit i otakt med musiken.

Även rock- och jazzmusiken analyseras ingående. David Tame påpekar att Mick Jagger började som ekonom och att alla Rolling Stones turnéer har varit väl organiserade med inriktning på att göra så mycket pengar som möjligt - USA-turnén 1981 inbringade 40 miljoner dollar. Ingen idealism där, men gärna upplopp. En annan tidigare turné (1972) iscensattes i dubbel bemärkelse, då den för att göra dubbel vinst filmades samtidigt, speciellt bakom kulisserna, där man får se Keith Richards sila heroin, där drogade brudar dyker upp ur jättepajer som inledning till orgier under flygresorna mellan konserterna, och där organiserade upplopp hör till ordningen för dagen - Mick Jagger sade själv, att alltid när de spelade "Sympati för djävulen" blev det av någon okänd anledning upplopp.

Han hänför både jazzens och rockens upphov till råsex. En av jazzens förgrundsgestalter och kanske dess upphovsman var Buddy Bolden (1868-1931) från New Orleans. Som resultat av dryckenskap och syfilis blev han kroniskt sinnessjuk 1907 och satt sedan inne resten av livet. De flesta jazzmusiker efter honom har gått ungefär samma väg, men efter 40-talet har drogmissbruk ersatt syfilis som den största yrkessjukdomen och blivit den vanligaste dödsorsaken. Ordet "jazz" kommer från Guldkusten i Afrika och är ordet för den rytm som uppstår i ett regelrätt samlag. Även "rag", "dig" och "hippie" är negerspråk från Afrika.

Även "rock and roll" som term är ursprungligen en beskrivning på sexakten. Men medan Cyril Scott direkt fördömer jazzen som dödligt depraverad och destruktiv nöjer sig David Tame bara med att sakligt analysera den. Som typexempel på modern rockmusik tar han dock fram en sångtext av the Sex Pistols:

"Jag är en Antikrist
Jag vet vad jag vill
och hur jag ska uppnå det
Jag vill fördärva alla omkring mig
för jag vill vara - anarki."

Den kanske mest spektakulära hypotes han framför i sin bok är teorin om alla dessa förgångna civilisationer, som förgicks utan att historien kunnat bevara deras öden. Enligt en tradition skulle de ha gått under genom maximalt missbruk av ljud och rytm.

Man tänker på Jerikos murar, som arkeologin bevisat att faktiskt föll utåt och inte inåt, omkullstörtade av ljud. Och man tänker på vår galopperande civilisation, som ständigt skenar vidare, i synnerhet ljudmässigt.

Det för tankarna till den söndersprängda planeten mellan Mars och Jupiter, som går under benämningen Asteroiderna. Hade den också en civilisation som gradvis

skenade iväg och spårade ur mer och mer, så att dess vibrationer blev mera än vad den tålde?

Som sagt, vissa katastrofer har de facto hänt, som varit så omfattande att historien inte kunnat dokumentera dem.

Finns det då ingen motvikt till all vår tids accelererande inferno av oväsen och missljud? Jo, under 1900-talet har det trots allt även funnits till exempel en kompositör som Richard Strauss, som mitt under Hitlerepoken och andra världskriget ensidigt inriktade sig på att komponera vackert välljudande operor till texter hämtade ur den urgamla grekiska mytologin, som till exempel "Ariadne på Naxos", "Danae" och "Daphne", lyriska mästerverk av enbart skimrande romantiskt välljud, som världen dock struntade i för att när kriget var över försöka dra ner kompositören i det tredje rikets smuts av ruiner, som han om någon inte hade någon del i. Men han arbetade, och han lyckades, ty hans musik överlevde till och med det tredje riket och det andra världskriget. Hans yttersta mästerverk "*Metamorphosen*" komponerat katastrofvåren 1945 är lika ren och arkitektoniskt storslagen musik som de yttersta mästerverken av Johann Sebastian Bach.

Hopp finns det alltid, till och med när hela världen domineras av alla tiders sämsta musik. Vi får inte glömma, att när hela Tyskland brann under det 30-åriga kriget på 1600-talet var Heinrich Schütz verksam, som lade grunden för den högsta musiken någonsin.

(i nästa nummer: *Bachs söner.*)

Shakespearedebatten - försök till summering.

Vi finner det lämpligt att försöka oss på en sådan efter 3_ års och 24 nummers diskussioner.

Summan av kandidater till att möjligen ha kunnat avfatta Shakespeares verk är tills vidare fyra: 1) William Shakespeare, en de facto historisk person, 2) William Stanley, katolikernas ledare i England, jurist, drottningens kusin, kompositör, resenär samt teaterfantast och -direktör, 3) Christopher Marlowe, skaparen av det elisabetanska dramat, Shakespeares föregångare och största konkurrent, vars frånfälle i ett krogslagsmål 1593 allt tyder på att var fingerat, samt 4) Francis Bacon, politiker, jurist och filosof.

Svagast av kandidaterna är William Shakespeare själv. Han synes ha varit föga mer än en medelmåttig teaterapa med dock iögonfallande affärsförmåga, som lyckades skapa sig en förmögenhet med alla medel utom genom teatern. Han ägde inte en bok när han dog och verkar ha varit näst intill en analfabet.

Starkast av kandidaterna är Christopher Marlowe. Det står tämligen klart att han själv lät iscensätta sitt eget "mord" för att få försvinna från scenen, då han genom sin frispråkighet och sitt utmanande leverne med mycket kätterska åsikter skaffat sig mycket farliga fiender. När han försvann hotades han av arrestering för falskmynteri genom falskt angiveri och hade knappast något annat att vänta sig som levande än tortyr och halshuggning, som hans kollega Thomas Kyd redan hade gått igenom och dött av. Ingen av de andra kandidaterna hade så starka motiv för att helt ha velat utplåna sitt eget namn och sin person - för att kunna arbeta vidare.

Francis Bacon kan inte uteslutas. En alltför iögonfallande mytbildning kring hans person har bildats under 1900-talet för att den ska kunna ignoreras. Det har bland annat stipulerats att han skulle ha varit oäkta son till drottning Elisabet. Detta motsägs av det medicinska faktum, att drottning Elisabet dog som jungfru. Vad som är säkert är, att Francis Bacon var en övermåttan begåvad och ambitiös herre. Det är inte omöjligt att han var huvudansvarig för både Rosenkorsorden och Frimurar-

ordens genombrott i Europa. Han ansåg, att den som levde i det fördolda levde väl, han var väl sin tids mest manipulativa kraft i brittisk politik, tills hans ambitioner kom till korta 1621 och han vanärades fullkomligt och fick avgå som Lord Protector, det högsta ämbetet i England efter kronan, kommenderad av konungen till att bekänna sig skyldig till att ha tagit mutor. Trots en i högsta grad naturlig död - han ådrog sig en kraftig förkylning vid 65 år då han som den vetenskapsman han var försökte stoppa upp kycklingar med snö i historiens första kända djupfrysningsexperiment - har han omgetts av en extrem mytbildning och skulle eventuellt även han ha fingerat sin egen död för att kunna fortsätta sin verksamhet i fred. Vad som mest talar emot att han låg bakom Shakespeareverken är, att hans stil är helt väsensfrämmande från Shakespeares. Han är en torr filosof som konsekvent koncentrerar sig på ren vetenskaplig saklighet och ingenting annat, medan författaren till Shakespeareverken är motsatsen. Någonting mera obaconskt än Shakespearesonetterna är omöjligt att tänka sig.

Till sist återstår William Stanley, den sjätte earlen av Derby, släkt med både drottning Elisabet och Maria Stuart och egentligen lika arvsberättigad till tronen som Jakob I. Även han skulle ha haft fullgoda motiv till att begrava sig själv levande i total anonymitet för att alls kunna verka, då han var katolikernas ledare och kandidat till tronen. Han ägde Shakespeares teaterkompani och var befryndad med Francis Bacon, han komponerade musik själv som utgavs under hans levnad, i sin ungdom reste han omkring i hela världen och var väl förtrogen med både Konstantinopel, Cypern, Danmark och Wittenberg utom Italien, Navarra och som sagt hela Europa. Två epitafier över nära släktingar till honom författade 1631-32 anses vara tydligare Shakespeareverk än själva sonetterna. När han dog 81-årig 1642 stängdes alla Englands teatrar och inleddes inbördeskriget. Detta är ett alltför kuriöst sammanträffande för att det skulle kunna utesluta varje misstanke om att lord Derbys öde var intimt förknippat med hela Englands. Det finns ingenting som direkt motsäger att han skulle kunna vara den hemlige författaren till Shakespeares verk.

Problematiken kompliceras av doktor Mendenhalls metod. Denne amerikanske läkare kom i förra seklets början på en metod att analysera olika författares stilar, varigenom man skulle kunna avslöja pseudonymer. Metoden var 100% saklig. Metoden utvisade, att Francis Bacon inte kunde vara författaren till Shakespeares verk, medan Shakespeares och Marlowes stilar överensstämde perfekt. Det faktum att samma författare troligen skrivit både Marlowes och Shakespeares verk utesluter inte att en tredje person än dessa båda kan ha skrivit dem.

Där står vi idag. Debatten och undersökningarna fortsätter.

Filmer.

Filmatiseringen av "*Kärt besvär förgäves*", Shakespeares första komedi, som väl aldrig filmats förut, är Kenneth Branaghs mest genialiska filmatisering hittills. Pjäsen är Shakespeares tunnaste, som komposition är den hans lättaste och simplaste, det är bara luft och trams och ordlekar alltigenom, och denna maximala ytlighet har Kenneth Branagh trollat fram mirakel med. Han har helt enkelt gjort om den till musikal och som musik använt sig av alla Cole Porters, Irving Berlins, Gershwins och Jerome Kerns läckraste melodier från 20-30-talet. Han låter handlingen äga rum 1939 precis innan kriget bryter ut, och finalens finstämning av kärleken, när alla de fyra paren tar en paus på ett år, låter han sammanfalla med krigsutbrottet. Resultatet blir något mycket djupare än bara Shakespeare. Han har fångat stämningarna från 1939 perfekt, scenografin är ett njutbart mästerverk alltigenom, sångerna ackompanjeras av lysande dansnummer och balettkompositioner, det förekommer

till och med en undervattensbalett som ger allt utom Esther Williams, och som vanligt i en Branaghfilm är skådespelarprestationerna mer än bara mästerliga. Särskilt underbar är komikern Nathan Lane som skojaren, som framför "*There's No Business Like Show-Business*" i lysande effektfull ultrarapid; men alla sångnumren är oförglömliga: "*Let's Face the Music*" är rena orgien i raffighet, "*Cheek to Cheek*" dansas ända upp till taket, "*I Get a Kick Out of You*" och "*The Way You Look Tonight*" är lysande komediantiska musicalnummer - och mycket, mycket annat. Det är en film att älska, nostalgisera över, se om och njuta av för fulla muggar från början till slut - och det är långt ifrån bara Shakespeares förtjänst. Kanske rentav att den klassiska musicalen genom denna film får en välbehövlig pånyttfödelse. Det skulle behövas.

På tal om musikalerna så visades just en klassisk sådan för inte så länge sen - "*Sju brudar åt sju bröder*", ett underbart mästerverk av Stanley Donen från 1954, som då var en unik produktion, ty musiken och hela musicalen komponerades direkt för filmen. Michael Kidd stod för de spektakulära danserna, som man aldrig glömmet; och framför allt, det är ytterst sällan man råkar ut för en så alltigenom musikaliskt välkomponerad musikal, där varenda melodi var ett njutbart och oförglömligt örhänge, som om just improvisationen förlänat denna musikal krafter som ingen annan sådan har haft. Den kunde väl bara jämföras med den senare lika dansanta "*West Side Story*".

En annan sevärd film som går nu är "*Sleepy Hollow*" baserad på en novell av Washington Irving, en spökhistoria från 1799. Novellen är oförarglig - en löjlig lärare kommer till en by och utsätts för grymma practical jokes av bybefolkningen, som använder en gammal spökhistoria för att skrämja slag på den stackars läraren Ichabod Crane med gemena tricks, så att han kvickt flyr därifrån. Filmen är något helt annat. Enbart scenografiskt är den ett fascinerande mästerverk, ty det är magi hela vägen, en underbart autentisk miljöskildring från 1799 i bilder som hänför och trolld binder en. Den fick också pris för detta. Handlingen är dock kryddad med ämbar av cayennepeppar. Spökhistorien visar sig vara verklighet, och fantomen utan huvud som rider omkring på natten och i ett enda hugg skär huvudet av folk på löpande band spelas praktfullt av självaste Christopher Walken. Johnny Depp, som alltid är bra, spelar Ichabod Crane, som här är en detektiv före sin tid, som skickas från New York upp till ödemarken i Sleepy Hollow för att lösa alla de halsbrytande morderna. Han lyckas men inte utan att råka ut för allsköns sattyg inklusive tre autentiska häxor (plus en fjärde, om man inräknat hans olyckliga mor). Det är en mycket rafflande film vars oerhörda knallfyrverkeri av effekter man enbart blir glad av, då den inte heller är utan humor.

En annan spökhistoria som förekommit var Hampe Faustmans gamla klassiska "*Flickan och djävulen*" från 1944 med Gun Wållgren och Stig Järrel, båda makalösa skådespelare som i denna film gav sitt allra bästa, så att den mycket väl tål att jämföras med självaste "*Hets*". Den skickliga filmningen av den personlighetsklyvna häxan helt behärskad av djävulen Stig Järrel och hennes kamp för att återvinna sig själv är rena Faustsagan med anstrykning av Dr Jekyll och Mr Hyde - bland idel bönder i 1600-talets Dalarna. Bättre har svensk film aldrig blivit.

Slutligen en mycket udda film - "*The Cup*" eller som den heter på svenska "*Fotboll för Buddha*", en tibetansk film inspelad i autentisk miljö i norra Indien i ett tibetanskt kloster med enbart amatörer, munkarna själva, som råkar ut för problemet att de vill se VM i fotboll i TV men har ingen TV, varför de måste hyra en, vartill det saknas pengar, och uthyraren är en indisk blodsugare, och det måste en jätte-Parabol till, och så vidare. Historien lär ha tilldragit sig i verkligheten, och i all sin enkelhet och smärtsamma problematik, om svårigheten att reda sig praktiskt när världsligheten tränger sig in på knutarna av själva tidlösheten i det trygga klostret, är filmen lärorik, uppbygglig och upplyftande. Man missar inte Buddha fastän man spelar fotboll.

Årets Valborgsbetraktelse.

För säkerhets skull inleddes firandet av Valborg den 28 april tre dagar före Valborg. Anledningarna var ett antal. Somliga i sällskapet hade med ålderns rätt börjat visa allvarliga tendenser till glömska, vilket visat sig redan 1999 då diverse sprit kvarglömmts och försumrats avhämtning av från olämpliga platser, till exempel Varberg. För att i tid samla ihop både gäster och flaskor och annat kvarglömmt inleddes firandet alltså tre dagar före starten.

Upptrappningen av festandet företogs sedan med stor försiktighet: ingen snaps före Valborg. Däremot kunde man i allsköns ro i stället ägna sig åt ett oupphörligt tömmande av outtömliga vinflaskor, vita och röda, från vingårdar utspridda över hela världen. Detta kunde man lugnt göra, då man ju ändå visste att sällskapet med ålderns rätt dricker mindre och mindre hela tiden. Detta gör ju att marginalerna blir bredare hela tiden.

Den stora otillräkneliga faktorn vid årets firande var som vanligt vädret. Solen bara sken och sken och sken dessutom hetare hela tiden. Det ohyggliga påskfirandet i Verona hade uppvisat 31 grader i skuggan hela helgen, och detta tycktes ha smittat av sig på Lund, som tycktes tro att Valborg var lika med Pingst, ty magnolian vid universitetet var redan utblommad; och inte bara den: syrenerna sprack ut en månad för tidigt, och temperaturen klättrade obönhörligt uppåt hela tiden. Efter 28 grader i skuggan vågade man inte följa stegringen längre.

Detta tropiska klimat måste ju på något sätt inverka på festceremonierna. För säkerhets skull inhandlades därför is. Denna ställdes på väldiga låror på källarluftintaget garderade mot läckning genom plastschabrak som en sorts plaskbalja. Likväl hördes under hela helgen ett stilla takdropp ner i källaren; men isen gjorde sin verkan, och vinet serverades konsekvent alltigenom väl avkyllt. Det enda som påverkades menligt av denna revolutionerande innovation var ventilationssystemet: när temperaturen i festlokalen närmade sig de 40, med samtliga herrar dekavajiserade, hjälpte det inte hur mycket man än öppnade fönstret, då man efter festen måste konstatera, att lufttillförseln totalt blockerats av plaskbaljan. Ehuru vatten är ett säkert medel mot brand bevisas härmed, att det är helt otillräckligt mot en ständigt accelererande bastutemperatur, när det i plaskbaljor används som luftventilsblockering. Låt oss inte i onödan informera Lunds brandmyndigheter om den sällsamma utgången av detta vattenberedskaps-experiment.

Det paradoxala var, att fastän 23 deltagare infann sig, vilket var maximum minus en, så gick det bara åt en bråkdel av allt vinet. Ändå fanns det bara en nykterist med, och icke heller sporde vattnet någon hisnande åtgång. Tvärtom: även detta förblev i stora mängder kvar i sina flaskor. Emellertid inträffade redan den 29-e på kvällen, då förtruppens nio personer satt i trädgården och svalkade sig efter en lång het Saharadag, - på tal om förlossningar, vindrickning och annat vått, - att det hördes liksom en sprängd fördämning och en syndaflood som sprang loss. Det var vattnet som gick för Ulla, ty hon satt närmast, när schabraken under islårarna brast och en försenad vårflood av smältvatten från islårarna översvämmade trädgården och lämpligt vadfärdiga fötter. Det var en svindlande känsensensation utan like, ehuru man i mörkret ej kunde konstatera fötternas övergång till plötslig blå stelhet.

Det blev inget spex i år, ty årets spex var "Ilion", och dess ende visitatör från oss var Jan Westin, en gammal beprövad spexare, som efter erfarenheten av "Ilion" med dess föreställningsförsening på 45 minuter drog sig till minnes tidigare liknande upplevelser, av vilka de närmast besläktade utgjordes av oformliga Wagneroperor typ Rhenguldet, Mästersångarna i Nürnberg och Parsifal, femtimmarsföreställningar utan pauser, lämpligt förberedda genom massvit intagande av öl och Sauerkraut, Chips och annat magexplosivt stoff, vilket bidrog till att förvandla Wagneroperorna (utan pauser) till oförglömliga mardrömmar för livet. Några stod just i beråd att

bege sig till Budapest enkom för att bevista en operaföreställning av "Parsifal", den magnifikt tråkigaste och stelaste av alla Wagneroperor, men de fick sin varning i tid och blev direkt omvända till baletten.

För övrigt felades ingenting i musiken, ehuru ett flertal hostat bort rösterna igenom hela vintern och våren genom ett antal oönskade kedjeinfluensor. Faktum är, att vi har aldrig låtit så bra 'dagen efter', som vi gjorde i år, då ej endast Wennerberg och Bellman exekverades på morgonen efter Valborg utan till och med de mest högtsträvande vårsånger. Stora ambitioner välvdes inför nästa år med fler gluntar och kanske till och med morerna med den sista sucken. Sensationen och höjdpunkten i år var väl emellertid Lasses och Ickes exekverande av en spontan balett till Hasse å Tages "Stetsonhatten".

Talen var som vanligt lysande, men två utmärkte sig särskilt. Det var framför allt Ullas inlednings- och välkomsttal, i vilket hon helt realistiskt åskådliggjorde framtida scenarion inför sällskapets tilltagande fallenhet för glömska, misstag och fadäser, (typ den kvarglömda spriten i Varberg), som att lägga malört i Ramlösa, leta hallon på våren i skogarna i Blekinge, med andra öppningar för oanade möjligheter. Det andra var Lennarts tal till hallonet, i vilket han helt korrekt jämförde Ulla och hennes gäster med majorskan på Ekeby och hennes kavaljerer, en liknelse som under många år vuxit till sig i relevans.

Och det är väl mot en sådan framtid vi är på väg: att genom Ullas noggranna, skickliga och trogna dokumentationsarbete av sällskapets 42-åriga festaktiviteter slutligen finna oss i någonting liknande Selma Lagerlöfs debutroman "Gösta Berlings saga", den kanske festligaste på det svenska språket. I så fall behöver vi inte oro oss även om vi letar hallon på våren eller lägger Besken i Ramlösa.

Tokresan, del 1.

Jag fick nöjet att på tåget från Göteborg till Köpenhamn dela kupé med en snubbe som hela tiden talade i mobiltelefon. Han måste ha ringt 20-30 långa samtal, alla på tyska utom ett, och han blev uppringd säkert lika många gånger själv. Med mig bytte han tre ord under hela vägen. Det var allt, och det var jag som till slut tilltalade honom: "Ska ni långt ner i Tyskland?"

"München." Det var allt.

"Jag ska längre."

"Vart då?"

"Verona."

Det var allt. Sedan fortsatte hans evinnerliga telefonsamtal. Till sist blev det ett telefonsamtal som inte var på tyska. Jag försökte förgäves identifiera språket. Det kan ha varit någon form av jugoslaviska.

Angenämare resällskap kan man ha men knappast oartigare.

På färjan till Helsingör var toaletten för herrar avstängd. Det var strax före landkänning som man varseblev detta, och det verkade inte finnas någon annan manstoa ombord. Följden blev att man fick ta damernas med risk för oberäkneliga följdkatastrofer. När man kom ut hade alla passagerarna gått i land, och nya strömmade på som en buffelhjord. Att vara ensam strömning mot stimmet är aldrig lätt men knappast svårare, än när personalen varit så fiffig att den redan stängt och låst alla dörrarna för avstigande.

På stationen i Helsingör skulle alla tåg gå till Hilleröd, av alla ställen, som om man inte hade nog av Hilleröd till vardags. Det visade sig att det var något tekniskt fel. Det fanns faktiskt tåg som skulle till Köpenhamn också. Naturligtvis missade man det Hillerödtåget just när man äntligen fick klart för sig att det var det enda tåget till Köpenhamn.

Köpenhamns restaurang bjöd på dagens tillbud: ett stort krus kaffe med hembakt bakelse. Det stora kruset kaffet visade sig bara vara en enda kopp smutsbrunvattnig sörpa, och den hembakta bakelsen visade sig mest bestå av vaselin. Roligare kan man inte ha det. Det var två runda stenhårda kex med ett slags vit vaselinkräm emellan som skulle föreställa grädde men som smakade allt utom det. Kexen var så hårda att det närmast erfordrades hammare och stämjärn plus en stenkross i stället för tänder. Roligare kan man inte ha det. Men personalen var ytterst vänlig. När jag gick fram för att hämta en serviett att avlägsna efterhängset vaselin ur skägget med erbjöds jag även annat papper och till och med skrivpenna, som om extra skrivpapper och penna, som jag redan hade, kunde åtgärda vaselinproblem ur skägget förorsakade av lokala hembakta bakelser av ytterst hemmagjord konsistens.

Jag fick sedan förklaringen till bakverkets egendomliga komponenter. Dagens tillbud bestod ordagrant av ett stort krus kaffe med läcker hembakt Medalj.

Tågresan vidare söderut gick någorlunda smärtfritt, men kaffe på tåget kostade 20 danska kronor eller 5 D-mark. Hur kan de med? Det var ju ändå bara smutsigt vatten.

Dessutom var tåget iskallt. Trots strumpor och extra tröja frös man hela natten tills man vaknade med ett ryck och fick panik, ty det stod "München" utanför. I fullständig panikbrådka samlade man ihop sitt bagage och störtade mot utgången, när tåget med ett ryck satte i gång igen. Det var för sent! En kvinnlig konduktör mötte mig och såg mig skeptiskt djupt i ögonen, som om jag inte var nykter. "Är det München?" frågade jag. "Jag ska av här!"

Hon bad att få se min biljett medan hon, tyckte jag, drog i nödbromsen. När hon sett biljetten sade hon lugnt: "Det här är Nürnberg. Det är två timmar kvar till München." Nödbromsen hon hade dragit i var bara låset till hennes konduktörskupé. Så är det att inte ha vaknat ordentligt och stå direkt inför en perfekt inbillad paniksituation.

Direkt innanför italienska gränsen kom det vällande in i tåget en hop vilda beväringar som muckade. Italienska värnpliktiga som muckar är det något särskilt med. De har vackra och stolta hattar och går omkring med diplom och stojar som en nöjd och berusad fotbollspublik. En av dem som hette Paolo skulle nödvändigt antasta varje yngre dam på tåget. En del uppskattade det mera och andra mindre.

Här kostade en cappuccino bara 2,50 mark. Det var åtminstone överkomligt och smakade dessutom som sig bör starkt och italienskt. Inget dyrt smutsigt vatten längre, utan billig äkta vara.

(forts. i nästa nummer.)

Magsårsflykten, del 12.

Det dåliga vädret förföljde till och med Palermo. En vacker dag fick man kanske den enda på hela resan. Men den dagen blev desto mer formidabel. Vi gav oss ut till Mondello, Palermos Copacabana, där kanske årets första badgäster tog sitt första bad: idel skolpojkar med späcklager. Men solen var underbar. Det var hetare än en skandinavisk högsommardag. Man riktigt frossade i att bara njuta av den äntligen värmande solen.

Följande dag blåste sciroccon, men den var inte varm. Den förde med sig lamslående kyla och regn, och uppe i Segesta, vart vi begav oss, blåste man nästan bort. Det var värre än på en norsk fjälltopp. Vi kände oss som polarforskare men hade varken vantar, päls eller mössa, utan jag var barfota i mina sandaler, och Nino

var klädd i kostym med slips. Olämpligare kunde en kostymering för en nordpolsfärd knappast bli.

Med oss följde Agostino, Ninos kollega, som visade sig vara kommen av en högmusikalisk familj. Till storfarbror, alltså hans farfars bror, hade han ingen mindre än David Rose, som egentligen hette Cacioppo, ett omöjligt namn för en amerikan. David Rose var alltså sicilianare precis som Frank Sinatra, Frank Capra, Joe di Maggio, som dog härom dagen, Cole Porter, Henry Mancini och hur många andra framstående amerikanska musiker som helst, som alla normalt antingen var italienare eller judar.

Det var underbart att prata med Agostino. Han hade huvudet på skaft och hade mycket skarpa och genomtänkta åsikter. Med sina utsökta inblickar i all världens ekonomi var Nino tillsammans med Agostino med sina intelligenta och genomgripande politiska analyser idealiska komplement till varandra.

Denna dag, den 25 mars, bombade Nato Milosevics Jugoslavien, och det var enbart Milosevics fel. Förhoppningsvis lyckas de bomba bort honom från politiken. Agostino hade en mycket klar uppfattning om denne skurk: han har själv förstört sina chanser till en lugn och naturlig övergång till demokrati med att envist klamra sig fast vid makten utan någon blick för det allmänna bästa. Samma misstag begick det kinesiska kommunistpartiet med att 4 juni 1989 köra över demokratirörelsen med tanks. Därmed förstörde det kinesiska etablissemangent alla sina chanser till en vettig övergång till demokrati, och därmed måste detta etablissemang störtas med våld. Det är som en ofrånkomlig naturlag, enligt Agostinos mening.

Siciliensejourens bästa middag avnjöts i Castellammare med spaghetti i musselstuvning som primo piatto och räkor med bläckfisk som secondo. Medelhavets räka är större och sötare än Nordsjöns och har egendomligt nog ingen saltsmak alls. Likväl föredrar jag Nordsjöns mindre, saltare men mera koncentrerade räkor med rikligt med rom.

Denna dag bekräftades även resans tragedi: jag skulle inte få träffa Kerstin i Rom denna gång. Hon var för sjuk. Redan när jag ringde henne från Sverige före resans början hade hon sagt att hon var mycket dålig, men då hade hon åtminstone hoppats få kunna se mig. När jag ringde henne från Palermo var det inte längre möjligt. Hon väntade besök av sin läkare, som förbjudit henne att ta emot besök och till och med att prata mer än absolut nödvändigt. Naturligtvis hade jag full förståelse för hennes tillstånd och var glad över att åtminstone ha fått tala med henne i telefon.

Detta var den tredje länken som brast under resan. I Athen hade jag inte lyckats träffa någon av mina kontakter på grund av deras frånvaro, ovädret eller helgen; i Catania hade Paolo lämnat staden, och nu fick jag inte träffa Kerstin i Rom. Aldrig tidigare har så många länkar brustit på mina årliga medelhavsresor.

Ej eller fick jag träffa Paola i Palermo eller hennes familj. Som hastigast fick jag träffa hennes yngsta son. Nino äter inte längre i hennes hus, och hans enda förklaring var att han inte ville skapa oro i deras hem. Antagligen är det tvärtom: Paolas söner kommer upp i slyngelåldern och blir allt vildare, vilket inte är i perfektionisten Ninos smak, som är en utpräglad spartan. En annan anledning var att Nino denna gång var utan bil. Han saknade sin rörelsefrihet, och hans båda planerade resor till jul och påsk hade havererat. Sålunda var det en Nino i nedan jag träffade denna gång. Ändå var han fullt sig själv, lika generös och hjärtlig som alltid och i bättre spänst än någonsin. Vi hoppades båda på bättre dagar nästa gång jag kommer till det gudomliga Palermo.

Bomberna över Jugoslavien hade utlöst problem även i Sicilien: lösa demonstrationer mot kriget blockerade hela centrum, och ingen trafik kom fram på huvudgatan Via Libertá. Mitt tåg försenades en dryg halvtimme från början, då poliser först måste kontrollera allas bagage, så att det inte förekom bomber på tåget. Poliserna hade varit märkvärdigt uppmärksamma överallt hela tiden på Sicilien med

framför allt knarkhundar nosande på varenda resandes bagage på varenda station. Nino förklarade för mig, att det mest är de illegala invandrarna från Albanien som blir kriminella, då de annars bara ökar arbetslöshetsstatistiken. Ibland kommer det 500 albanska flyktingar om dagen illegalt till Italien. Siciliens arbetslöshet är 27-28%. Det förekom fler tiggare än någonsin på Palermos gator.

Ändå hade jag funnit Sicilien underbarare än någonsin, fastän det regnat och blåst utav helvete, fastän jag inte fått träffa de flesta av mina vänner, och fastän min vistelse varit den kortaste någonsin. Ändå är det något med Sicilien som resten av Italien saknar.

(forts. i nästa nummer.)

Kerstin Bonaccorsi in memoriam.

Flera gånger när jag passerat Rom hade jag inte fått någon kontakt med Kerstin. Men jag gav inte upp. Nu i april försökte jag igen, och då fick jag plötsligt svar. Det var en ung släkting, som kunde meddela mig, att Kerstin avlidit den 17 december 1999 vid 82 år. Vilken otrolig tur att han råkade vara där just när jag ringde! Det var nästan som om Kerstin haft ett finger med i det hela och arrangerat saken.

Det var genom Johan Lindström jag först fick kontakt med Kerstin. Johan var en originell akademiker på institutionen för vetenskapsteori i Göteborg och brukade figurera allmänt på kaféer och framför allt Hagabion. Han hade stora intressen för det ockulta, Atlantis, själavandring med annat sådant, och hade en gång svarat på en annons i vilken en svensk kvinnlig esoteriker i Rom letat efter likasinnade i Sverige. Johan hade svarat och besökt henne i Rom och rekommenderade mig att göra det samma. Sålunda inleddes vänskapen mellan mig och Kerstin, som tycks fortsätta efter döden.

Hon gav genast intryck av en stark personlighet och tapper själ som dock hade mycket att slåss emot. Hon studerade natt och dag, och genom henne kom jag först i kontakt med alla de stora teosoferna Madame Blavatsky, Annie Besant, Alice Bailey och Helena Roerich bland andra visa läromästare, vilkas läror hon satte mig in i. Men mera intressant var hennes öde. Hon hade gift sig med en siciliansk prins, och trots ett barnlöst äktenskap hade det varit idealiskt hela vägen. Efter hans frånfälle hade hon själv ensam skött hela egendomen, som omfattade olivlunder, vingårdar och andra odlingar, av vilkas rent naturliga avkastning man kunde leva gott hela året. Men en så omfattande trädgårdsodling kräver oavbrutet arbete, och jag lärde känna henne precis när hennes krafter började uppvisa sina första begränsningar. Jag fick sedan under årens lopp följa med hennes kamp för att överleva under ständigt tilltagande rent praktiska svårigheter.

Hennes största begåvning var dock av ett helt annat slag. Hon hörde till dessa unika människor behäftade med ärftlig healingförmåga. Hon hade fått det från sin mor, och det var inget snack om saken. Det var en självklarhet. Hon hjälpte mig med allt möjligt, främst mina magsårsproblem, och jag lämnade henne alltid ordentligt styrkt till både kropp och själ.

Tack för allt du gav mig, Kerstin, och det var kanske mer än vad jag ens någonsin kommer att bli fullt medveten om själv.

Konvalescensresan, del 7 : Doktor Sandys föreläsning.

Doktor Sandy gav Amerika hela skulden för situationen på Öst-Timor.

"Det var USA:s utrikesminister Henry Kissinger som gav Indonesien klartecken till att ockupera och förtrycka Öst-Timor. Om hjärnan bakom det nidingsdådet var Kissinger själv eller president Nixon vill jag låta vara osagt, men amerikanskt var det och helt i enlighet med Amerikas utrikespolitik efter det andra världskriget."

Tydligt kom han in på ett av sina älsklingsämnen här, ty här följde nu en lång föreläsning.

"Allt var den där Foster Dulles fel," började han.

"Vem var Foster Dulles?"

"Amerikas ledande diplomat efter kriget. All hans strävan gick ut på att eliminera de europeiska kolonialväldena, så att USA ensamt skulle få överta rollen av världsbeskyddare.

Vad hände egentligen efter kriget? Europa låg i ruiner, och dess enda egentliga segrare, England, hade fullkomligt överansträngt sig för segern. Det var ingenting kvar av oss. Vi gick på våra knän. I detta läge beslutar USA om Marshallhjälp till hela Europa utom England. Framför allt fick Tyskland all hjälp i världen på endast det villkoret, att kommunistpartiet totalförbjöds. Det kan man diskutera om det var demokratiskt. Men rent civilt fick Tyskland 100-procentig hjälp av Amerika att åter resa sig medan England inte fick någonting och inte ens Marshallhjälp.

Även de Gaulle drog åt sig öronen inför Amerikas sätt att manipulera Europa i sin egen riktning. Italien fick all hjälp i världen från Amerika bara för att där fanns ett starkt kommunistparti. Men Frankrike var fortfarande en kolonialmakt, och Amerika visade alltför tydligt att Frankrike borde avveckla sina kolonier för Natos skull. Därför hatade de Gaulle Amerika nästan lika mycket som England.

USA stödde aktivt om dock hemligt de nationella självständighetsrörelserna i Indien och Indonesien. I Indokina förstod USA snart att det begått ett misstag i att hjälpa upprorsrörelserna och Ho Chi Minh till att etablera kommunismen i Nordvietnam, ett misstag som senare kostade USA ännu värre misstag.

Men genom Amerikas obönhörligt negativa politik gentemot Europas kolonialvälden tvingades dessa till avveckling, i första rummet Nederländerna, England, Frankrike, Belgien, Spanien, Italien och till slut även Portugal. USA svält ut och sönder det brittiska imperiet, och Frankrike tvingades till samma sak. När de Gaulle tvingades ge Algeriet dess självständighet var det hans livs största personliga tragedi, ty därigenom tvingades han förstöra allt det som han hela sitt liv mest hade levat för och skänkt all sin idealism. Och det var mest traumatiskt för Algeriet själv, vilket vi ser resultat av ännu idag.

Så alla dessa hundratals stater över hela världen blev plötsligt självständiga och demokratiska efter att aldrig någonsin tidigare ha ägt någon självständighet eller demokrati. De flesta av dem togs genast över av hänsynslösa militärdiktaturer som utsög och förtryckte dem dubbelt mot vad England och Frankrike gjort. Andra urartade till total kronisk anarki, som Kongo. Andra blev rena terroriststater sönderlitna av eviga inbördeskrig som Sudan, Irak och Sierra Leone. I Indien mördades en miljon människor för ingenting som direkt resultat av självständigheten genom Punjabkrisen, då hinduer skulle flytta från Pakistan och muslimer till Pakistan, ett konstruerat land som aldrig existerat tidigare. Titta på inbördeskrigen i Ceylon. Se vad det blev av Indokina efter att Frankrike lämnade in. Se på Indonesien idag, världens största muslimska nation, helt ruinerat på väg mot total anarki med terroristmiliser exploderande som svampar efter regn och med alla tropiska regnskogar sönderbrända av rent slarv och korruption.

Fråga sedan vem som helst i dessa hundratals nyblivna stater bland dem som känner ansvar, är kompetenta och utbildade, och varenda en av dem kommer att

säga att det var bättre under kolonialtiden ur precis alla synpunkter: mindre korruption, mindre anarki och självsvåld, bättre ordning, fungerande infrastruktur och kommunikationer och bättre möjlighet till utbildning. Fråga i Indonesien om holländarna, och du kommer att bemötas av tårade ögon av nostalgi. Fråga i Kenya om tiden före Mau-mau, fråga i Malaysia om tiden före kommunistgerillan, som USA sålde vapen till, fråga i Libyen om den italienska tiden, fråga det av kubanska gerillakrigare sönderkrigade Angola och världens nu fattigaste land Mozambique om hur portugiserna skötte det hela, världens första, sista och mest exemplariska kolonialmakt, och fråga vilken återstående koloni i världen som helst, exempelvis Macau och Bermuda, om de själva vill skiljas från moderlandet, och du kommer att få ett rungande nej. Ändå kommer Macau att övertas av Kina senare i år, detta Kina, som USA alltid har hjälpt att förtrycka alla sina grannar, främst Tibet, det kanske värsta exemplet i hela världen på hur kolonialismens sönderfall förde mycket mera ont med sig än hela kolonialismen. Du vet ju själv, att engelsmännens avtågande från Indien direkt gav Kinas kommunister chansen och möjligheten att förtrycka och utplåna Tibet som nation, vilket USA hjälpte Kina att göra. Ändå gick Tibets historia som nation med egen identitet tillbaka mer än 1000 år före Amerikas egen historia.

Kort sagt, Amerikas målmedvetna påtvingade avveckling av Europas kolonialvälden bär spår av samma ansvarslösa och kortsynta destruktivitet som de förhastade atombombsfällningarna över Hiroshima och Nagasaki. Det är ansvarslöshet och kortsynthet - ingenting annat. Ändå var England USA:s egen moder, och de flesta av Amerikas invandrare kom från gamla Europa. USA:s framträdande roll i förstörelsen av det brittiska imperiet är alltså rollen av en självsvåldig och otacksam son - *a regular mother-fucker*.

Och vad som är gjort kan inte göras ogjort. Det viktigaste som bör göras i världen nu är den totala desarmeringen av alla kärnvapen och införandet av en total kontroll av kärnkraftens användning för en total eliminering av allt missbruk. Amerika släppte bomberna över Hiroshima och Nagasaki helt i onödan och bär det största ansvaret."

(forts. i nästa nummer.)

Vi fortsätter här Ahasverus' sällsamma bekännelser om sig själv, sitt öde och sina märkvärdiga förhållanden till historiska personer.

Ahasverus minnen, del 2 : fortsättning från Konstantin den Store.

Den definitiva ödesdigra kilen, som han drev in mellan kristendomen och judendomen och som skilde dem för gott, var dock inte förbudet för kristna att övergå till judendomen. Nej, det fatala inseglet på denna andliga återvändsgränd för kulturhistorien var flyttandet av den kristna sabbaten från lördag till söndag. Fram till detta historiens första och skändligaste koncilium i Nicaea 325 firade kristna och judar överallt världen omkring sabbat tillsammans på lördagar. Men detta koncilium, som gjorde kristendomen till en etablerad stat med egna lagar som ej tålde undantag, beslöt att handgripligt för evigt säga adjö till allt vad judendomen hette och införde söndagen som kristen sabbat, i princip bara för att bryta alla band med judendomen.

För mig dog kristendomen som positiv, mänsklig och livsbejakande religion detta år 325. Efter Konstantins bortgång fortsatte hans familjs inre strider, som hade inletts av honom själv i slakten på sin äldste son och hustru, och den ena tronarvingen avrättade den andra på löpande band, så att det till slut bara fanns en

kvar. Men denna ende var ett stjärnskott utan like, ty han var den nya etablerade världskristendomens enda verkligt kristna kejsare. Det var Julianus, avfällingen.

Han kallades avfälling därför att han tog avstånd från den etablerade statskristendomens intolerans. Han kallades avfälling för att han lade sig vinn om att 800 års hellenska kulturtraditioner skulle vidmakthållas. Han kallades avfälling för att han studerade Platon och Marcus Aurelius. Han kallades avfälling för att han ville tillåta judar i samhällslivet igen och för att han ville låta återuppföra Jerusalems förstörda tempel. Han kallades avfälling för att han var god och mänsklig. Ty humanitet och tolerans var något som efter år 325 inte längre hade plats i den kristna etablerade världskyrkan.

I två år fick han regera. Sällan har en så kort regeringstid betytt så mycket för världen, fyllt världen med så mycket hopp och ljus och med sin avslutning krossat så många drömmar. Ty han var den siste. Efter honom kom det aldrig mer en kejsare som uppskattade filosofi, som anbefalldes tolerans, vars politik var kulturpolitik och vars enda religion var kärlek. Han liknade Marcus Aurelius i mycket, och mellan honom och Fredrik II på Sicilien fanns det ingen kejsare som verkade mera för fred och kultur än för krig och egoism.

Jag följde uppmärksamt med hans bana från det att jag hörde att han undervisades av filosofer i Athen till hans orättvisa slut, men jag fick bara chansen att träffa honom en gång. Den gången var det så angeläget så att jag helt enkelt måste tränga mig in på honom. Han tog dock mycket vänligt emot mig, men jag såg att han redan var märkt av sitt öde. Till varje pris ville jag förhindra att han gav sig ut i kriget mot perserna, ty jag visste att han i så fall skulle riskera livet i betänkligt hög grad. Det var därför jag sökte upp honom, ty jag visste att världen inte hade råd att förlora honom: han var alltför sällsynt, alltför god, alltför unik för att det skulle kunna uppenbara sig en värdig efterträdare på kanske 500 år. Till varje pris ville jag få honom att avstå från detta krigståg, men jag förstod genast att det var förgäves.

"Vem är ni?" frågade han.

"En jude."

"Ja, ni ser ut som en judisk filosof, ungefär som jag tänker mig Jesus Syrak. Och ni har förstås kommit hit för att avråda mig från att leda kriget mot Persien, som alla andra. Till er som till alla de andra måste jag då säga att det är lönlöst. Politiken tvingar mig till det. Jag har inget val. Och vi har goda möjligheter att vinna. Om jag lyckas genomföra ett snabbt segerrikt fälttåg har jag sedan ingen mera emot mig, ty det skulle definitivt tysta munnen på alla kristna.

Vet ni att jag är världens mest hatade man och kanske världshistoriens? Inte ens Nero eller Caligula utsattes för så ohyggliga beskyllningar och så hatiskt fanatiskt förtal som de kristna dagligen ödslar alla sina krafter på att spilla på mig bara av lägsta mänskliga svartsjuka, för att jag berövat dem deras makt- och religionsmonopol. De har med sitt ensidiga och förstockade hat tvingat mig till åtgärder som jag aldrig önskade vidta mot någon. Varför hatar de mig då så gränslöst? Bara därför att jag inte är så fanatisk, så ensidig, så vulgär som världskristendomen har blivit och som alla kristna har blivit med den.

Och allt vilar i Guds hand. På sätt och vis är detta mitt krigsföretag också en verklighetsflykt, ett försök att fly till någonting som kan bli en lösning på rikets inre problem, dess splittring i två motsatta partier, ett för kejsaren och ett emot. Ty om jag krossar alla mina medborgares gemensamma fiende till deras rike har jag vunnit en politisk seger och prestige utan like. Inför den obesegrade politikern måste alla tåga, ty han är oemotståndlig för alla. Den som det går bra för är alla med, och om jag förlorar slipper jag åtminstone överleva nederlaget då jag i så fall skall stupa på min post. Och därför måste jag medfölja, så att jag inte överlever om jag förlorar.

Förstår du?" Jag förstod. Han fortsatte:

"Det är det som är det grymt orättvisa i politiken: den som segrar är alla med, vilken moralisk bankrutt han än gör för att ernå sin seger, och den som förlorar är alla emot, hur mycket han än genom sitt politiska nederlag räddar sin själ och moral. Därför tror jag faktiskt att jag hellre skulle förlora än vinna, ty en seger på bekostnad av etiken skulle jag ha svårare för att bära än ett luttrande nederlag."

Han tystnade. "Du tiger," sade han. "Har du ingenting mera att säga?" Jag visste inte vad jag skulle säga. Allt jag kände var en gränslös sympati och medkänsla för honom. "En sak är klar: kom du hit för att avstyra fälttåget kom du hit förgäves, ty det måste äga rum. Det är min enda möjlighet till en politisk seger för att bära förlusten av min i kampen mot det kristna bigotteriet förlorade moral, och det är min stora möjlighet till moralisk räddning genom martyriet."

Klarare kunde han inte uttrycka sitt dilemma. Jag förstod honom till fullo och hade ingenting mera att säga och följaktligen ingenting mera där att göra. Jag började tacka och lämna honom och hade redan vänt ryggen till när han sade:

"Stopp! Vänta litet! Vem är du egentligen?"

"Vem tror du?" kunde jag inte låta bli att säga.

"Det är som om jag alltid hade känt dig. Om jag någonsin fick skåda mitt eget livsöde i mänsklig gestalt så skulle det ha dina drag. Har vi verkligen inte setts förut?"

"Bara på mycket långt avstånd, men jag har noggrant följt med din bana sedan Konstantin dog."

"Varför har du inte kommit till mig tidigare?"

"Jag ville inte att du skulle dö tidigare."

För sent insåg jag vad jag hade sagt. Om jag ändå inte sagt de orden! Det var ett av de få tillfällen under min levnad som jag förrådde mig själv inför en dödlig, och hur bittert ångrade jag mig icke sedan! Jag kunde inte se honom i ögonen mera, och hur brände inte hans blick mig i ryggen när jag gick ut därifrån, nästan hukad och kutig som om jag väntade ett överfall bakifrån! Men jag gissade att han bara var förskräckt om inte skräckslagen, och jag ångrade så att jag eventuellt och troligen hade skrämt honom. Ty aldrig har jag någonsin med vilje velat skrämna någon människa med sanningen om mig själv.

Det gick som det gick med hans fälttåg. Det började i triumf, och man hörde bara om den ena storslagna segern efter den andra, och så plötsligt, just när alla började bli tvärsäkra på krigets synnerligen lyckliga utgång, hade olyckan skett, en katastrof drabbat hela hären, Julianus' död genom de mest onödiga fadäser, och hela kriget ett enda stort fiasko. Det ryktades om förräderi och sabotage, en kristen hade i striden stött sitt spjut i ryggen på kejsaren bakifrån, de kristna hade saboterat hela kriget, dessa rykten kunde vara sanna men kunde även vara falska. Men jag kände det som om all skulden var min. Jag hade nästan till och med själv börjat tro på mitt ödes kraftlöshet i detta fall när sanningens hänsynslöshet på nytt slog mig i ansiktet och hopplöst till slant. Jag hade börjat hoppas att mitt ödes inflytande på alla människor skulle vara utan verkan i detta enda fall, mot denna alltigenom goda och idealiska människa, när jag redan följande dag mottog budet om den oreparerbara olyckan. Det skulle ta tusen år innan världen skulle begåvas med ett lika rikt och löftesrikt ljus igen.

Han var för god för att kunna vara kejsare, precis som Kristus var för god för att kunna bli konung.

(i nästa nummer: *Dostojevskij*)

Kalender, maj 2000.

- 3 : 190 år sedan Lord Byron simmade över Hellesponten på 70 minuter,
- något som redan C. Marlowe drömt om att göra ("Hero och Leander" 1593).
- 4 : 20 år sedan marskalk Tito dog. Mycket har hänt i Jugoslavien sedan dess.
- 7 : Peter Tjajkovskij fyller 160 år.
- 9 : Richard Adams ("Den långa flykten", "Pesthundarna") fyller 80.
- 10 : Sir Thomas Lipton, han med teet, fyller 150 år.
- 60 år sedan Winston Churchill blev premiärminister.
- 11 : Baron von Münchhausen fyller 280 år.
- 12 : Florence Nightingale fyller 180 år.
- 14 : Stevie Wonder fyller 50 år.
- 390 år sedan Henrik IV av Navarra knivhöggs till döds av den galne munken Ravaillac.
- 75-årsminnet av Henry Rider Haggard.
- 15 : 70 år sedan världens första flygvärdinna gjorde flygdebut.
- 16 : Tio år sedan Sammy Davis Jr avled 64 år gammal.
- 18 : Herr påven fyller 80 år.
- 19 : 65 år sedan T.E.'Lawrence av Arabien' körde ihjäl sig på en motorcykel i England.
- 26 : Hertig John Churchill av Marlborough fyller 350 år.
- 29 : Isaac Albéniz fyller 140 år.
- 30 : 40 år sedan Boris Pasternak avled.
- 31 : Clint Eastwood fyller 70 år.

Nya vägar i Indien, del 16.

Mina belgiska vänner berättade om sin resa till Indien genom Turkiet, Iran och Pakistan. Turkiet hade varit rena mardrömmen. Turkarna hade varit mycket oförsänkda och i synnerhet behandlat henne mycket illa då hon var gift med honom. Iran hade varit motsatsen: oändlig vänlighet och generositet överallt. De hade blivit bjudna på te, mat och husrum och upplevat Iran som rena paradiset. Pakistan hade sedan varit så smutsigt och snuskigt att de upplevat Indien som ett mönsterland av renlighet.

Vi funderade på att bege oss till Tiger Hill följande morgon, ty natten var klar, men entusiasmen var inte överväldigande. När jag vaknade klockan 6 var det molnigt igen. Kanjenjunga tycktes helt vilja undvika mig på denna resa. Jag tog en morgonpromenad till norra utsiktspunkten och sedan till Fredspagoden, intog sedan min frukost hos min tibetanske vän och berättade om min underbara resa till norra Sikkim, vilket glädde honom mycket, och gick sedan till min gamle vän Sri Ram.

Jag hade redan träffat honom tidigare men ännu ej kunnat besöka honom ordentligt. Han verkade mycket frisk och uppåt men hade sina bekymmer som vanligt. Hans lilla hyreshus höll på att renoveras, och efter renoveringen skulle hyrorna stiga med 300 procent. Meningen var att bli av med alla fattiga hyresgäster. Han berättade en hjärtskärande historia om en av de fattigaste. Det var en gammal ensam dam som hade som sitt livs besparingar 60 rupier (12 kronor). En dag hade dessa stulits. Det var en total katastrof för henne, och hon gick ut och grät förtvivlat över sin förlust för alla sina grannar. Hur kunde någon göra något sådant mot henne? Där var några unga män som förundrade sig över henne, skrattade åt henne och hånade henne. Hur kunde hon bli så förtvivlad över förlusten av bara 60 rupier (12 kronor)? Det var ju en baggis! Ja, för dem, men för henne var det en livskatastrof.

Jag gick sedan ner för att bege mig till Pemayangtse. Vägen ner till Jorethang var den sämsta väg jag hittills upplevat i Indien, men lyckligtvis mötte vi bara två jeepar på hela vägen. Emellertid hände något mycket upprörande: plötsligt vid en krök dök det upp en hund, och jeepen hann inte stanna. Hunden blev överkörd och gav ifrån sig hjärtskärande skrik när den blev lämnad bakom oss. Från min sits längst bak kunde jag precis se hur hundens ramaskrin övergick i dödsryckningar. En flicka försökte förgäves väcka hunden till liv igen, men den låg helt stilla på vägen när vi körde ifrån den. Det var ingens fel. Det var en olycka.

Mitt emot mig satt det en pojke som hela tiden spydde ut genom bakluckan och sedan lade sig dubbel med huvudet mellan knäna för resten av resan. Själv såg jag ingenting av utsikten under resan då jeepen fraktade 15 personer och jag bara såg benen på dem som hängde utanför. Man satt där som ett fraktat kolli med döende hundar och spyende sjuka passagerare omkring sig.

Som väl var var tre av medpassagerarna gamla bekanta till mig: två tyskar och en taiwanesiska som följts åt sedan de lämnat Siliguri. Vi hade tillsammans ansökt om våra Sikkim tillstånd. Vi hade nu sällskap hela vägen till Pemayangtse.

Vägen upp längs dalarna i västra Sikkim var ganska annorlunda från Gangtokdalen. Detta landskap var vildare, och befolkningen var övervägande nepalesisk. Ännu i Legship förekom det hindutempel, men sedan blev den befriande buddhismen dominerande. Man kommer inte ifrån det: i jämförelse med buddhismens höga vishet och förnuft framstår hinduismen som en barnslig och vidskepelsebetonad Walt Disney-värld, som min vän Marcus i Almora uttryckte saken. Hinduismens pastellgrälla fantasivärld av färggranna seriefigurer kommer närmare Walt Disneys tecknade fantasier än någon övertygande religion som man kunde ta på allvar.

Slutstationen var Pelling. Längre än så fick turister inte resa. Vi tog in på hotell Garoda, som fyllde oss med förundran med sin trivsel, sin förträffliga restaurang och sitt varma rinnande vatten. Jag fick en säng för natten för 40 rupier, mitt billigaste logi hittills, med min första varmdusch i Indien hittills. Här var det gudagott att vara.

(forts. i nästa nummer.)

Den omöjliga resan till Leh, del 11: Vägen till Leh.

Hela vägen upp mot Zoji La dominerades av militärkaravaner. Kriget var tydligen inte någon liten sak. Men vädret var härligt och fortfarande idealiskt, och det gällde att passa på.

Baltal kommer på den andra tredjedelen av vägen upp mot Zoji La, och sedan bär det bara uppåt. Zoji La självt är mest bara en bländande kristallvärld av is och glaciärer. På andra sidan börjar Ladakh, och landskapet blir genast betydligt ödsligare, strängare och kallare. Vägen till Dras är lång och enformig, och det fanns bara två små byar på den 40 km oändligt långa vägen: Matayin och Machoi. Det är bara att kvickt passera dem, i synnerhet nu när alla samhällen från Zoji La till och med Kargil var nästan fullständigt övergivna.

Dras är Indiens kallaste plats och ryktesvis den andra kallaste orten i världen efter Verchojansk i Sibirien. Det är bara en håla mitt i ödemarken, men här börjar fronten, ty rakt ovanför Dras, vägen och floden ligger den pakistanska gränsen, varifrån de skjuter ner mot vägen och alla som passerar den. Det är denna 57 kilometer långa väg från Dras till Kargil som är den brydsamma biten, som Pakistan lugnt kan bombardera utan att Indien kan skjuta tillbaka nerifrån. Det är en dramatisk och svindlande vacker väg längs med floden Dras genom ödemarken rakt

mot ingenstans. Byarna Yasgam, Thasgam och Kharbu passeras på vägen tills man kommer ner till floden Shingo, där Kargil äntligen ligger. Floden Suru mynnar vid Kargil, men Kargil som stad är egentligen bara en enda marknadsgata utan något av intresse.

Landskapet börjar mer och mer likna Tibet när man färdas upp för floden Wakha Chu. Man passerar de oansenliga byarna Pashgam, Lotsun och Goma innan man kommer fram till Shargol, där Ladakhs första buddhistiska kloster ligger från väster. Men detta kloster är bara en grotta utan något avsevärt intresse. Det finns bättre kloster i Ladakh.

Mulbekh strax efter är det första som verkligen ser ut som ett kloster. Det välkomnar resenären från väster och tycks säga: "Här börjar den tibetanska buddhismens reella land. Härifrån och vidare ända till himmelen är du fullkomligt säker."

Klostren är två och heter Serdung och Gandentse. Båda är (som alla buddhistiska kloster) spektakulärt placerade med lysande utsikter över dalen. Men det mest spektakulära i Mulbekh är den 8 meter höga Buddhastatyn, som är uthuggen i berget för ungefär 1200 år sedan. Bussen stannar aldrig där, men man kan se den från bussfönstret när man åker förbi.

De två högsta passen återstår innan man kommer ner till Lamayuru och det verkliga Ladakh. Namika La på 3780 meter är rakt ovanför Mulbekh, och sedan är det en lång sträcka till Fatu La, det högsta, på nästan 4100 meter. Dessa båda pass är emellertid lätta att passera om man en gång har klarat Zoji La, ty dessa högre pass längre österut är aldrig begravda i snö som Zoji La, då Ladakhs klimat är så mycket torrare än Kashmirs. Vägen öppnar alltid långt tidigare här, medan Zoji La egentligen är det enda problemet på vägen mellan Srinagar och Leh. Strax därefter får man syn på Lamayuru i hela dess härlighet.

Detta det äldsta klostret i Ladakh är som en väldig tårta mitt i landskapet med sina höga upptornande bländvita murar. Klostret dominerar hela landskapet var man än ser det ifrån. Det daterar sig från 900-talet och har ibland kallats Tharpa Ling eller 'Frihetens kloster', ty här kunde fordom mördare, rövare och andra kriminella få asyl och bli lämnade i fred. Orten för övrigt är bedrövlig i sin ruffiga vildhet i ett helt öde landskap av endast bruna berg med avlägsna vita toppar och magra åkerlappar nere vid floden. Men klostret Lamayuru tronar över landskapet i högstämt majestät.

Från Lamayuru kommer man äntligen ner till Indus efter 15 kilometer, och så är man äntligen hemma i den grönskande Indusdalen. Här är det ingen hejd på alla kloster och pittoreska tibetanska kulturorter, som här frodas överallt i underbar intakthet. Thomas Löfström i sin bok om Ladakh är tämligen genomgående pessimistisk och kallar Ladakh 'dalen där Buddha dör'. Jag skulle hellre vilja kalla den 'dalen där Buddha överlever'. Andra kallar den 'det allra sista Shangri La' och andra ömma smeknamn som 'lilla Tibet', som alla stämmer betydligt bättre med verklighetens Ladakh än med Löfströms ganska dystra förutfattade meningar och undergångsinbillningar.

Orten man kommer fram till vid Indus heter Khalsi och är rena militärläget. Här tog vår övernaturligt mirakulösa resa slut. Vi hade fått lift med en militärjeep på det uttryckliga villkoret att vi måste lämna kameran hemma. Ej heller fick jag skriva något om kriget, utan allt mitt bagage måste jag lämna kvar hos Jahveed i tältlägret inklusive skrivblock och böcker. I efterhand fick jag rekapitulera resan, men jag fick lova på hedersord att inte berätta något om striderna på vägen mellan Dras och Kargil. Min högra hand var ju ändå obrukbar efter olyckan vid glaciären, så det var lika bra att ge den semester och ge de monstruösa svullnaderna en chans att gå ner i omfång.

Men vi hade fått lift 25 mil och hade nu bara 10 mil kvar till Leh, och vi hade hela Ladakh framför oss att frossa i.

Men vi hade bara några dagar på oss, och vägen tillbaka var lika omöjlig som vägen hit.

Uppe i bergen mot norr ligger de tre klostren Themisgang, Rizong och Likir, små exotiska kloster alla tre och ganska svåråtkomliga. Rizong är det modernaste klostret i hela Ladakh, bara 130 år gammalt, medan Likir är det största och vackraste av de tre med en unik samling av 500 år gamla thangka.

Nere vid floden ligger de betydligt mer lättåtkomliga klostren Alchi och Saspul mitt emot varandra på var sin sida om floden. Alchi är det mer intressanta av dessa och har det vackraste läget ovanför södra stranden.

Mera uppåt bergen mot söder finner man klostren Mangyu och Wanla, men dessa vet jag ingenting om. Vi hade ingen chans att besöka *alla* kloster. Wanla sägs dock ha ett alldeles överväldigande vackert läge ute i vildmarken ovanför floden Yapola.

Bazgo är nästa kloster på vägen, från vilket kloster man har en underbar utsikt över hela dalen. Det kan diskuteras i oändlighet om Ladakhs kloster är mest värda att besöka för deras unika Thangka-samlingars skull eller för deras spektakulära lägen och utsikter. Jag håller på den senare faktorn. Det finns inga förnämre panoraman i världen än från nästan samtliga tibetanska kloster.

Nimmu ligger nästan precis där floden Zanskar rinner ut i Indus. Zanskar leder upp till ett av de sista självständiga konungadömena i Himalaya som ännu finns kvar, en vild och oerhört ödslig trakt, som Michel Peissel var en av de första att utforska ordentligt och dokumentera med underbara färgfotografier. Zanskarflodens vatten är djupt turkosblått medan Indus är den vanliga odefinierbara lervällingen.

Innan man kommer fram till Lehdalen passerar man en väg upp till ett kloster som heter Phiyang bland bergen mot norr. Sedan är man snart framme vid Spituk och klostret med samma namn som ligger mellan Spituk och Leh. Redan ser man Leh upp mot bergssluttningarna likt ett litet Lhasa med ett eget litet Potala som höjer sig över och dominerar hela staden. Det är det kungliga palatset. Drottningen av Ladakh lever kanske fortfarande men bor inte i detta spektakulära palats utan är socialt reducerad till parlamentsledamot i Delhi. Då och då kan det hända att hon besöker Leh.

Leh är oerhört pittoreskt i sin lilla småskala där man lätt kan promenera överallt runt i staden och ha allt inom räckhåll. Här finns den berömda basaren med sin spektakulära utsikt upp mot slottet, i vars skugga hela staden vilar, och den underbara bokhandeln *'Lost Horizon'*. Här finns även en kristen kyrka som i själva verket är moravisk. Den grundades av herrnhutare 1885 och har sedan dess gått igenom skiftande öden tills den under 50-talet blev sin egen. Det finns några hundratal kristna i Ladakh, och det finns även kapell i Khalsi och Hemis.

Leh har genomgått en befolkningsexplosion de senaste decennierna. Thomas Löfström nämner 1978 en befolkningssiffra på 5500 medan det idag är närmare 30,000. De flesta nykomlingar är inflyttade kashmiris, som helt tagit över stadens affärsrörelser. Här finns även många tibetanska flyktingar, medan den infödda befolkningen är något mindre än hälften. En och annan europé skymtar även förbi, men dessa är nästan alla invecklade i något internationellt projekt, främst den berömda Ladakh Ecological Development Group, som etablerades 1983 men startades nästan tio år tidigare av danskan Helena Norberg-Hodge. Hon är kanske den som skrivit den intressantaste boken om Ladakh. Där kommer Löfström långt i lä för att nästan försvinna.

Liksom tibetanerna är ladakhierna det vänligaste folket i världen, och de blir alla utan undantag dina bästa vänner genast. De är hjärtegodheten själv, och ordet som

öppnar alla dörrar vart som helst är "Dzjoulè", som betyder både hej, tack och allt vad man behöver som artighetskomplimang.

Men detta var inte målet för vår resa. Vi hade ännu ett litet stycke kvar.

(forts. i nästa nummer.)

Tibetnyheter.

56% av alla världens kvinnliga självmord äger rum inom Kinas gränser. Statistiskt är det omkring 500 kvinnor om dagen som begår självmord inom Kina. Enda anledningen är statens påtvingade aborter och steriliseringar.

Likväl vägrar statsminister Göran Persson träffa Dalai Lama i Sverige, när denne kommer hit i maj, då Göran Persson inte vågar för Kinas skull. Det var ju Göran Persson, som så imponerades av Kina när han besökte landet för några år sedan, att han berömde dess stabilitet så till den grad, att det gav honom en misstroendeomröstning i riksdagen. Både Norges och Danmarks statsministrar ämnar träffa Dalai Lama, och för detta har Kina överöst dem med grälor och ovetta jämte hotelser om vedergällningsåtgärder.

Göteborg 3.5.2000